

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas-utca 78. sz. alatt gr. BÀNFFI-ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden és pénteken szombaton délen.
 Ára évenként 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos szóról első 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Közzététel s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
 A „nyilváltatási” cikkek sora után 20 kr. előleges befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középútcza, STEIN J. könyvkereskedése.

Az erdélyi nemzetiségek politikai álláspontjáról.

Valaki nem rég bentazta Erdélyt — üzleti szempontból, s mikor a „Geschäftsreise”-nak vége volt, nem annyira az üzlet, mint inkább a politika körébe tartozó tapasztalatait hasznosítandó, némely „ötleteket és képeket” (Anregungen und Bilder) kezdett közölni a „Siebenbürger Bote” hasábjain.

A „Sieb. Bote” — mely mindig hí, de erőtlén propagálja volt a beolvadás eszméjének — újvevő maga is „beolvadván” a „Hermannstädter Ztg.”-ba, ama bizonyos cikksorozat ez utóbbi lapban folytatatik.

IX az erdélyi nemzetiségek pártállásáról szól. Mindig érdeklő nyílt kérdés, a melyet tisztába hozni hasznos és sürgős feladat, mert annak szabatos constatalása a biztosabb tájékozás és politikai számítás alapjául szolgál.

E magas érdeket a maga idejében felfogva, (D) barátom e lapok érdemes szerkesztője már jóval ez előtt tüzetes cikkekben igyekezett kijelölni azon álláspontot, melyet szemben a függőben levő kérdésekkel az erdélyi magyar, román és szász népelem közvéleménye elfoglalni jónak látott; ildomos felfogásu fejtegetéseiben eléggé kimutatta azon nagy hézagot, a mely az álláspontokat elválasztja, s cikkeinek corollariuma mindig a mi szájunk íze szerinti volt, mert ő magyar, a ki a jogfolytonosság elvét vallja.

Variatio delectat! Lássuk már egy olyan „hazafi” — vagy mi? mert egy „Geschäftsreisender” lehet más is — mondom: egy olyan ember felfogását is, a ki a jog elvét s gyakorlati elméletét tán szívesen feláldozza a nemzeti érdekeit par excellence képviselő centralisták iránti sympathiából. Talán okunk ebből is valamit!

Czikkiró úgy találja, hogy Erdélyben van 600,000 „magyar-székely.” (A jövőt nem tudjuk! Lehet, hogy a joggyakorlat terén magyarok és székelyek kívánnak lenni, mintán az erdélyi magyarok és székelyek különálló és jogának összeolvadásáról még nem hoztunk törvénykezítet.) Továbbá van 200,000 szász. (Egy kis szaporodás! Gratulálunk!) S végül van 900,000 román, mert a részek összekapcsolása által ennyire apadt az erdélyi románok millioma, s két — vagy háromszáz ezerje.

Nó már — ugymond — ezek a nemzetiségek mind külön nemzeti politikát követnek.

A „magyar-székelyek” vezérei a nemességből valók, s a nemesség „az országban” mind magyarok — vagy elmagyarosodott románok — és szászokból áll. Ők tulajdonképen lemondtak Erdély országos külön állásáról. Unio Magyarország! Nem akarnak egyébről tudni, mint arról, hogy ez Kolozsvárt (az utolsó országgyűlésen) 1848-ban kimondott. Nem gondolják meg, hogy a ministeri kormány elfogadása következtében azonnal összeültetésbe jöttek a birodalom másik felével. Ők az 1848-ki törvényekben alapot keresnek feltámasztására a független és Nagy-Magyarországnak, mely csak a király véletlen (valjon valóban csak véletlen?) personal-unioja által volna kapcsolatban Ausztriával. A tömeg veszesülteletű hiszágánál fogva követi őket; különben is a német név gyűlöletessé tétetett; a magyar politikai vezérek még azzal is kecsgették a népet, hogy majd aztán nem kell oly borzasztó nagy adót fizetni, szabad lesz dobányt teremteni, pálinkát főzni stb. Az utóbbi adómegtagadások (melyik az utóbbi, hiszen az adóexekutiók tényleges ténye mai napig is igazoltnak nyilvánítatik a Finánc-Directiók által!) közszékelyeket vettek rá, hogy szegüljenek ellen, s nem akartak fizetni, pedig volt pénz. (Oh de mennyi!? Hiszen Erdélyről szól a nóta, hogy „kincses ország.” Még a paraszt ember csizmaszárából is 1000 ftos bankó lóg ki; nem látta ön a „Geschäftsreise” közben?) Azonban a nép a cs. kir. urbéri törvényszékek megszüntése miatt elkedvetlenedett. Mióta a megyei bíróságok kinevezése után szakfűfűkkel töltették be, a székely közember könnyebben lélekel.

A magyar szövívőket az ő népük önkénytelen(?) követi az unio kérdésében. Még a számos apró nemesség és a városi polgár is a magyar városokban csak úgy beszél a szájával de nem imádja olyan nagyon a modern Magyarországot; csak kis városi nyárpolgár ő tulajdonképen vagy a

kiváltság után vágyó kis tyrann, a ki végre is Verböczeit szereti, mert az megtanította őket, hogy „extra Hungariam nulla est vita” s azt a boldog helyzetet teremtette, hogy más dolgozzék helyette. (Hát önkényesnek miféle boldogságot teremtettek Németországban? Gerenda a szemében...) Az erdélyi kisebb birtoknemesség nem volt készen az 1848-diki nagy változásra sem eszmekörével, sem birtokával. Egyszerre elveszté jobbágait, más fundus instructuról kellett gondoskodnia s munkáoz látnia. (És még sem az ön által gúnyolt Verböczi-féle endalismsusból származó jóllét, hanem az egyenlőség, szabadság és testvériség eszméje lebegett előtte, s a nemesség önzéstelenül szavazott a jobbágyság eltörlésére, közteherviségre stb.) Ezen anyagi romlás után következett rögtön az 1848/9-ki polgárháború, mely a nemességnek oly sokba került. A rend helyreállítása után megkapta ugyan urbéri kárpólását, de értékpapirjait el kelle adnia, hogy adósságait fizesse. (Tegyük hozzá, hogy ennyi vesztés után, egyszerre a munkaerőt és a terhes adót is fizetnie kellett, s még sem rendült meg jogérzelmé, még sem adta el magát az inség ama borzasztó napjaiban. Csak az igazat!) Az erdélyi nemes ember csak a Magyarországgal való unioiban látja vigasztalásának és jóllétének biztosítékát. De az unio nem hozza vissza a régi adómentességet és robotot. (A mi nek visszaállításával minket eddig csak bujtogató demagógok rágalmaztak a nép előtt, s a mi nek ily módoni felhozása önnök erkölcsi méltóságát éppen nem emeli, tisztelt férfin.) Az erdélyi nemesség, — tudja ön jól — nem azért ragaszkodik az unio-törvényhez, hogy a jobbágyságot visszaállítsa, s ha ön ezt a rágalmat nem resteli hírlapilag propagálni, ez nagy szemérmelenségre mutat, a melyet még egy commis-voyageur politikusknak is hajos megbocsátani.)

A szászok politikai vezérei hivatalnokok s mások a tudományosan mivelte körökből, megtehetőbb iparosok. A szász alkotmány nem ismer (szász) nemességet. A vezérek bátrabb töredéke szintén feladta Erdély különállását. Midőn 1848-ban „im Sturm” (?) az erdélyi országgyűlés az unio meg határozta (s a törvényes uralkodó szentesítette) a szászok utólagosan óvat tettek, s a bekövetkezett birodalmi egységes kormányhoz csatlakoztak, a melyhez mindig hívek maradtak ez irányban. Köztük is támadtak ugyan 1848-an innen ingadozók és pártok, de a mi a bécsi kormány gyengeségéből származott. A szász nemzeti gyűlés az igaz, hogy egy kissé igen burocratikus szervezett, de tagjai tevékenyek, s a szász politikuskok folytonos érintkezésben állván a Bécsben államhivatalt viselő szászokkal, a Nagy-Ausztria ügyéhez csatlakoztak egész határozottsággal, s ezzel az ingadozó szászokat is meghódították. De ezen Nagy-Ausztriához való csatlakozás kérdésénél, úgy látszik, a szászok két csoportra válnak. Némelyek az ő alkotmány és a német befolyásnak az egész birodalomban leendő érvényesítése érdekében nem tartják ildomosnak, hogy a szászok isolálják magukat, hanem minden különködés nélkül szolgáljanak eszközül, mely által a német befolyás beün megoldhatja feladatát. Mások külön Szászországot saját szász koronaországot óhajtanának kikanyaríttatni, külön kormányval, minden következményeivel. Ez 1849 ben a kormány előtt is kíváncsnak látszott. De ez egész nagy szorultság idején született. Ama nyomasztó helyzet nincs többé, s a kormány bizonyosan átlátja, hogy ha Erdélyből egy szász koronaország kiszakítását engedélyezné, hasonló igények fölmerülése következtében csak baj támadna. (Mi meg vagyunk győződve, hogy az egész Kronland Sachsenland eszméje igen kevés szász intelligens koponyájában kovályog.) Reméli cikkiró, hogy e két külön szász nézet nem sokára egygyólvál, s a főkérdésre nézve már is nézetegység uralkodik, t. i. e kérdésre nézve „küldecsék-e követ a Reichsrathba?” nem felelnek „nem”-mel.

Következik a románok álláspontja körüli tapogatózás, mely minket annyiban inkább érdekel, a mennyiben a magyar és a szász szemponttal, mint határozottabbal, már rég óta egészen tisztában vagyunk.

A románok politikai vezérei — ugymond — többé nemcsak papok; hanem gyorsan magas polczra emelkedett román hivatalnokok s némely írók. Irányuk nem oly határozott, mint a magyaroké s szászoké. Nem vágnak Pestre a magyarokkal; Bécsbe sem a szászokkal. Nincs nemzeti rokonszenvük ez irányban. A kormány erőlyes föllépéssel hamarabb biztosíthatná magát a románok szavazata felől, mint egyesek irányábani megvesztegethető kegy által, a mi a

közmorálnak is kárára van. A románok nagy tömege a szokatlan politikai igényeket illetőleg ingadozó. De magán jogigényeivel határozott. Communisták ők s szeretnék elfoglalni az erdélyt és mezőket, melyek nagybórra a nemesség és a szász községek birtokát képezik. Az oláh (walachische) kérdés nehézsége Erdélyben nem annyira socialis, mint inkább magánjogi természetű. A románok erkölcsi- és szokásaiknál fogva (görög vallás, különös ünnepek, külön naptár, más keresetmód stb.) messzebb állanak a magyarok- és szászoktól, mint ezek a szászoktól. A román patriarchatus iránti törekvés irányja egyesíteni a magyarországi, bukovinai és erdélyi románokat, s így egyfelől menekülni a karlovitzi szerb metropolita felsőbbbsége alól, másfelől a nemzetiségi igényeknek ezen nemzeti szilárdulás által több sznyt kölcsönözni. A románok is tulpillantanak tehát Erdély határain; de a központot mégis Erdélyben bent kívánják tartani. Nem hiszem, hogy csalódom, — ugymond — ha állítani merem, hogy a román vezérek, saját népük számának jelentőségét tulbecsölve, ez országot az övének tekintik. De igen messze megyünk, ha formulázott óhajtasokat és terveket tulajdonítunk nekik. Ők most hiszáguk- és kapzsiságuknál fogva csak azon hasznót lesik, a melyet a németek- és magyarok közti egyenetlenségből merithetnek. Inter duos litigantes, tertius gaudet. Küldenek-e a románok követet a Reichsrathba? Czikkiró azt hiszi, hogy a többség igen! Így a régi erdélyi államszerkezet 1848 óta folytonos felbomlás műfolyamában van. A belerök szétírányulnak, új központot keresnek. Csak a dualistikus irány akadály a birodalom consolidationálásának. Bécs vagy Pest? ez a kérdés okozza a nehézséget, miután maga a kormány fentartja e dualismust. Már most mi lenne az eredménye egy erdélyi országgyűlésnek ily elemekkel? Bajos határozottan felelni. Annyi bizonyos, hogy a közvetlen választás legbiztosabb út az erdélyi Reichsrath-követek megkapására. Nó még az erdélyi vaspálya kérdése is eszköz arra, hogy az ut a Reichsrathba egyengettessék; miután végre is el kell, hogy ismerjék, miszerint Ausztriában csak a Reichsrath az illető követekkel adhatja meg a kamatbiztosítékot.

Imé, ezek a főeszmék ama cikkből. Bizony lelkiismeretesen tettük e kivonatot, s a szerző nem veheti rosz néven, ha a magyarok álláspontjára vonatkozó némely hamis vagy éppen rosz akaratu tételeire közbeszurt megjegyzéseinkben egy kis illustratioval szolgáltunk. Azonban ez nem azt teszi, mintha ezzel alapfelfogását is hamisnak tekintenők; mert abban teljes igaza van, hogy az erdélyi magyarok rendületlenül ragaszkodnak az uniohoz, s jegyezzék meg önök jól, hogy a várad-kolozsvár-brassói vaspálya ügyének kedvező vagy kedvezőtlen eldőlése jogérzelmeknek semmit sem változtathat, mint a mi nem „G'schäft” kérdés! E tekintetben kis és nagy birtoku nemesség, polgárság, honoratorok és nép egy nézetben vannak, és egy meggyőződésben lélekelnek, s valóban nagy tévedésre mutat, s még nagyobb cynismus önköztől centralistáktól, hogy az erdélyi vaspálya kamatbiztosítékának kérdését sikerrel licitálhatni remélik, s licitáltni kívánják.

A mi a szászok álláspontjának körvonalozását illeti, nincs miért sok szót szaporítanunk. Az alapfelfogás nem eltérő a miénktől. Nem újság előttünk, hogy a szászok merőben leléptek a történelmi jog teréről, és saját jogaikat is készek valának feláldozni az uralkodói teljhatalom kegyéből nyert birodalmi alkotmány érvényesítésének előmozdítása végett, a mint főnebb mondja ön, a „Deutschthum” érdekében. Emlékeznünk jól a szász hetesbizottmány művére, mely a szász nemzeti egyetemben elfogadtatott. Már akkor megmondtuk, hogy ez hazardpolitika! miután arra egyáltalában nem számítunk, hogy az uralkodói legm. belátás s más viszonyok azon jogelmélet érvényét hozhatja meg, a melynek szempontjából mostani törekvésök az ősi alkotmány elleni fellépésnek tekintethetnek; azaz: álláspontjuk határozott, a mennyiben a miénkel merőben ellenkező.

De a románok, a románok!? Nem kell nekik se Pest, se Bécs? S mégis cikkiró ur, nem kédek, hogy a román többség elmenne a Reichsrathba? Kik képezik e többséget? Azok-e, a kiket ön ama fertelmes vagyonközösségi vágyakkal s megvesztegethető meggyőződéssel vádol? Maradjunk egy-

szerűen a mellett, hogy az erdélyi románoknak nincs határozott politikájuk, legalább még nem formuláltak nyilván nézetüket. A román politikai vezetők vagy nagyobb politikusok, mint hittük volna, vagy egy általában nem értenek e mesterséghez annyira, hogy még meg tudták volna határozni, vajon mi hasznosabb reakció nézve, s egyszersmind elérhető: az-e, ha Pest, Bécs vagy Bukarest felé pillantgatnak? Mi a politikában veszélyesnek tartjuk a bizonytalan segélyre való számítás, s a románokkal nem levén tisztában, nézetünk szerint legokosabb, ha segélyükre nem számítunk nehéz küzdelmeinkben a jog és törvényességért. Önök számítanak-e rájuk?

Halmágyi Sándor.

(H. S.) A napokban azt mondtuk volt, hogy a „Herm. Ztg.” tudósításai a szász nemzeti gyűlés mostani üléséről nem egészen részrehajlatlanok, sőt néha bizonyos szenvedélyek befolyása alatt iratnak, s mondtuk, hogy a néhai „Sieb. Bote” legalább hidegvérű, komoly tudósításokat hozott. Ezzel mi, azt hisszük, igazat mondtunk, s erényt gyakoroltunk, mert ama hírlapnak egyetlen érdemét elismertük, s nem szoltunk roszat holtakról, ha mindjárt ellenesek valánk is. Minket erre nemcsak Balomir ur nyilatkozata jogosított fel, s azon reményben tettük, hogy a „H. Ztg.”, melyben Schnell brassói követ pasquillizáltatott, észreveszi magát, hogy közleményei hitelét sokkal inkább emelné, ha a néhai „S. B.” objectív szempontjából, csendes hidegvérrel nyúlna a komoly tárgyhöz. Mi több hasznát vehetnők ily nemű tudósításainak, noha így is kellő figyelemmel kísérjük azokat, mindig megemlítve a forrást. Azonban a „H. Ztg.” oly érzékenységgel veszi azt, hogy a „S. Bote”-t egyetlen érdemiért méltányoltuk, mintha ezzel önértékét a legméltalabban sértettük volna, s azt mondja „a kolozsvári uraknak”, hogy „megjegyzéseiket már rég megszokta, mert az ő forrásuk nem az őszinte bírálat, hanem „tendentíose Rancüne.”. Hígyje meg Schmid ur, hogy ezen váddal sokkal több joggal terhelhetnők mi az önkéntes lelkülmérletét. A sok közül csupán kettőt említettünk. Az önkéntes lapjában olvastuk azt a gyanúsítást, hogy a n.-várad-kolozsvár-brassói vaspályavonal terve megett egy újabb magyar forradalom érzései jelennek; maga Kossuth is ezért nagy enthusiasmmal nyilatkozott a vonal mellett! s közlebről, hogy az erdélyi magyar nemesség azért vágyik a Magyarországgal való unióra, mivel a jobbágyságot stb. visszaállítani óhajtja! Mind a kettő aztán igazán csak „tendentíose Rancüne” kifolyása, minő a mi lapjainkat nem szennyezi. Arany önkéntes a journalistikában úgy értelmezik a „Gleichberechtigung”-ot, hogy a szebeni lapnak minden szabad, a kolozsvári magyar lapoknak pedig semmi se? Azt hittük, hogy a „H. Ztg.”, mely irgalom nélkül vag, szur, s gyanúsít és senkinek se kiméli hiúságát és érzékenységet, feljött van emelkedve a hiúság érzékenységen. Nő nem említjük többé ama megboldogult ellenségünket, mely sirját a „H. Ztg.”-ban találta fel. — A „Kronstädter Ztg.” is egy hosszabbacska cikkben megtámad minket azon megjegyzésért, a melyet Szász-Régennek szabad királyi várossá lett előléptetésekor tettünk. Erre is felelni fogunk.

Még mult ősze történt, de tavaszi eseménynek is megjárja, egy itteni nyilvános törvénykezés, mely nekem annyira meglepetést, egy leírni szándékozom. Megjegyzendő, hogy a törökökkel különben is minden tárgyalás nyilvánosan történik; ez azonban éppen a piac közepén egyik bódé árpadkán történt. A kadi (egyszersmind főpapi) felkúporodott emitt padkára, melléje pipaszóval (mi sohasem marad el) két meggytanácsos, a kik kiáltó csendet rendelt. Elő áll egy grög hajóskapitány, mint vádlott; vádlója hevesen adja előpanaszát; emezt egyik tanácsos megint, hogy halkabban beszéljen, a néző közönség helyesli. A kapitány türelme vége hallgat. Mikor a kadi szóra hívja, közönséggel felt: a vád nem igaz. Vádlótól bizonyosságokat kívánunk. Ez a közönség felé kapkodik s a vádlott esküjét kívánja. Ez tüstént feltartja három ujját, a kadi előmondja a keresztény esküt; vádlott szóról szóra utána. Vádló háromszor kívánja, megtörténik. Ekkor a kadi a vádlóhoz fordul: taud nincs, az eskü megtörtént; rágal-mazó vagy s törvény alá esel, haneha a vádlott meg nem enged. Ekkor vádló eddig nyújtja kezét a vádlottnak, ki-től kegyelemből oly lézsorítást kapott, minőt többet nem kíván; mire vádlott kmoly bókot tesz a bírának s büszkén elballag. A bírakis hallgatag tova sétálnak; vádlót a közönség kacajának nartalékul hagyva.

Itt a törvény nagyon kevés s-ből áll, s jobbára természetesen betűkkel a bírák agyába írva, honnét többnyire fontolgatva, de aztán negleppő találósággal kerül ki. A békés kiegyenlítés, az őszehonyolítás helyett, itt a fő szempont, fő cselekvény.

Gyakran bámuljuk a vágyok, hogy egy-egy tilés a keleties lassúság mellett, mily sok dolgot végez. Miért? „Mert kevés szó, buzamos gondolkodás érleli meg az ítéletet.” És e török bírák gondolkodást vagy éppen szenvedélyt el nem áruló képe, tiszteletet gerjeszt olyankor, midőn az igazságot meztelen egyszerűségében kimondják. Ritkán halasztanak egy tárgyat másik tilésre; de a mi végeztetett, az be is van fejezve. Minden appellata visszakérül a prima latára, első sentenciára.

Van azonban itt a törvényszolgáltatásnak selejtje is. Falukra — hivatalnokok kevés száma mellett — kisebb ügyek elintézésére közönségesen egy zahtíét (hajdú) küldenek, ki vagy elpáholja, vagy kibékíti a feleket. Egy ilyen eljárásnak magam valék tanúja, midőn Bazarly helységben, éppen a kisérteműl volt hajdú, egy szerezsen vétetett igénybe bírón. Az én Szelimem maga mellé ültette a panaszos imámot (papot), kit két tatár szomszédja megvert azért, mert szalmáját e két tolvajtól védelmezte; aztán elhívatta a vétekeseket. Ezek a tetett megatalkodottan tagadták, migem a házi gazda szemmelátott tanunk fiastól elő nem állt. Most Szelim fekete kávé parancsot elő, melynek hörpölése közben igen épületesen beszélt: „mily nagy vétek megverni a papot.” Egyik tatár hajlandó volt a bocsánatkérésre; a másik vonakodott. Ekkor Szelim a hajlandót az imám elébe lödítja, ki is száit, hemlek- és szíve érintett kézzel a pap elé hajol, s ennek kezét csókol. Erre a másik mit tegyen elárult voltában? Ő is megtette a kellő bókot, de kézcsofolás nélkül; ezzel a dolog bevégeződött. Ki-ki csibukra gyújtott, s még vagy félórát beszélgettenek együtt egészen más tárgyakról. Szelim pedig, ugy látszott nekem, hogy azon napon sokkal vidámabb lett; egyszer mégis láttam, hogy a szeredéséből egy pújsa kandikál ki.

Zordon telünk megszédült; most derült száraz fagyos napjaink járnak. Ma tilik az ő bittiek vizkereszt ünnepeket, mely itt különös egyházi szertartással történik. Egyházból a nép, egyházi díszbe öltözött papok vezetése mellett, ajátatoskodva vonul a városon végig, a tengerhez, s illetőleg a répvartar. Itt imádások közben a pap tengerbe dobja a kezében tartott keresztet, mely pillanatot már több versent üsző dideregve várja s rögtön a mély tengerbe ugranak a kereszt felfogására. A pályadijhoz nevezetes összeggel járul-

nak az egybegyűlt hívek, minél fogva a hidegfürdőtől irtód-zás daczára mindig több pályázó találkozik. Mint tudom, hasonló pályázás történik gyermekekkel Bukarestben a Dim-bovieza folyón, s még nagyobb szertartással Konstantiná-polyban, a boszporuson. Mint mondják, ez utóbbi helyen sem hűlési, sem fulladás veszély nem forog fenn; de tudva van, hogy más helyeken ez a szertartás több áldozatot ejt. Az itteni tengerész-szabancok természetesen, hamar kiépülk a czetekkel közös mosdást, s most már lövöldözés, ének-és zeneszóval kísérik a diadalmat; mire általános dinom-dánom következik. A török hatóság itt kegyeletet tanúsított ez ünnepe iránt. A kaimakam a székház erkélyére kiállott a processio tiszteletére, s mély bókkal fogadta a pap által rámondott áldást.

Az itt még romjában létező római praetorium melletti áskálásból került valami állati szobrot láttam a napokban egy új ház falába ékelve. Különössége miatt s muzeumunk gyarapítása végett éppen alkudni indultam ma ama ritkaságra. Hát uramfia! az én állatom szépen királyvöröse fényesen festve: szemei, orra, szája feketén, fehéren kipin-gálva, ott tárog a ház szögletén; én pedig visszariadtam az eredetiségéből kivetkezett chimerától, s a zabától bú-csut vettem.

A hajózás a Duna tartós jege miatt, december eleje óta még mindig meg van akadva. A tengeren is Konstantinápolyból hetenkint alig egy gőzös vergődik Küsztenesére. E szerint a kereskedés is pang. Csupán a Boghászköröl (Csarnavodáról) ide vont vasuton folyik a temérdek gabona-szállítás, miben az itteni vasutársaság a sok hóízvatár miatt e tél folytán sokat károsodott; nem levén képes a kívánal-maknak kellő időben eleget tenni.

Ugy látszik, a nyereszkes világ tulos reményeket kötött Küsztenese jövőjéhez. Különben hogyan lehetne, tres ládák mellett is, oly nagyszerű építkezéseket folytatni, mint például az itteni kikötő? melyben a védgát (Molo) szilárdí-tása végett három mérföldnyírel bordatnak egy közhelyet. Alig kezdék a rérvámost szedni, azonnal kevesedett a be-térő hajók száma. Hát még, ha a tervezett és már enged-ményezett szilisztria-várnai vasut elkészült! mely a keleti kereskedést más irányra lendítendi. Ez valamivel gonoszabb játék lesz az itteni vállalkozókra nézt, mint midőn az éhes orra elől elkapják a kellemesen párologó peccsenyét. Meg ha a tatárok elköltözése sikerültével meg is néptelenedik a vi-dék; akkor sok itteni terv kőfőccá válik. Ez barátunk, bukaresti magyar Közlönyünkben két év előtt ezt másképpen jövődölte; de most, ugy hiszem, maga is belátta a valót, azért kerekedett fel, s jó idején beült Konstantinápolyba.

Azt már előbb írtam volt önnök, hogy a dobrudsai tatárság közt nagy a halandóság, még pedig nem betegség, hanem éhség által, melyet túltuk hamarjában elfordítani nem lehet. Kíváncsok, hogy valamiképpen több munkaüszítőt nyerjenek, az bizonyosan nem üldökléné őket.

Dr. Oroszhegyi Jósza.

Háromszék, febr. 5. 1863.

Vidékünk központi városában S.-Sz.-Györgyön az ev. ref. algymnasium már elindulása óta a 4 dik évi létezésnek örvend, s azért gyarapodása oly szembetűnő, sőt várakozáson felüli volt egyfelől tanulók létszámában, s épp ennek követ-keztében másfelől a tanárik kiegészítésében, hogy a tanodai épületek csak a tanórákon is az osztályokat befogadni nem lehetének képesek, mely nagy szükségén eddigél csak fedezetileg is alig lehetne segíteni.

Jelenleg azonban önkint nyílt fel egy kedvező alka-lom, az ugynevezett „Veres fogadó” eladóvá tételével, mely-nek az iskola részére megvásárlásához, minden költségei nehézségek daczára is, hozzászólani mulasztatlan feladat vala, két okból: a) mert azon telken jelenleg annyi épület találatik, hogy a szükség fedezésére, enyhítésére azokban szép kilátás van; b) mert azon telek egy pár más oly te-

hette azt, midőn már a nőknek a bála kelle felöltözniök.

Nem volt mit tennie. Egy levelet irt gróf Hallaynéhoz, melyben felfejti, hogy a mai estvélyre nem kapván meghívást, kénytelen engedelemért esedezni Izidora előtt, hogy azon szerencsét nem élvezheti, melyben őt részesíteni kegyes lett volna.

Szemei előtt vitte be a levelet az apród, sőt visszatérve értesíté is Gábort, hogy épen a grófné kezeibe adta át azt. E részen tehát meg volt nyugodva. Aranka előtt kelle még magát igazolnia.

Az idő már délután volt, tudta, hogy Arankák színtén az ültözkedéssel vannak elfoglalva; azonban elég bizalmas viszony-ban volt e kedves házhoz, hogy a felöltöz-ködés után és az elindulás előtt még rövid találkozást remélhessen. Estve felé indult te-hát az Ozdyék szállására azon szándékkal, hogy az öreg Ozdyval időzend mindaddig, míg a nőkhöz bebocsátatik.

Utja közben Tarlakival találkozik.

— Ah tiszteletem önnök Gábor urf! — szolt Tarlaki — ilyen levén az ő szavajárása.

— Légy üdvöz barátom — szolt Gábor — hová sietsz oly lelkesedve!

— A világ dolga van nyakamon, gazda vagyok, szerelmes házasulandó vagyok, kor-mányszéki inok vagyok, nagyméltóságú uram titkárja vagyok, a fiatalság clubbelnöke va-gyok; a tatár tudja mi minden nem telik ki még belőlem. De éppen hallám, hogy te egy lecczét kaptál.

(Folytatjuk.)

TÁRCZA.

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

Meggyőződött ugyan ő már régen, hogy egy hozzá hasonló sorsu fiatal a főrangnak bensőbb életének osztályosa nem lehet, mert azon köröknek oly követelése vannak, melyeknek ily anyagi helyzetű ifju meg nem felelhet. Azoknak bensőbb kedvtelése s társas örömei, kik tízezerenkint veszik be évi jövedelmeiket s kiadásban gondatlanok, más követelésekkel bírnak, hogyssem azoknak megfelelhessen az, kinek egész tökevégyona sem versenyez egy évi jövedelmükkel. És még regényünk évtizedében Erdély főnemessége régi fényét játszhatja. De vajon melyik kö-zepsorsu nemes fiatal érezhette othon magát a mágnessok azon álarcos vigalmában, hol egy gr. B... G... oly török ruhába öltözött, mely kétezer pengő forintba került, s me-lyet az estvély után rögtön a nemzeti szin-háznak ajándékozott? ki vehetett részt azon agaraszatokban, hol egy agaraszól értéke fölér egy közép-birtokunk két évi jövedel-mével, és hol az akadályok átugratóinak nem szabad arra gondolni, hogy a ló lába kifizcamodhatik? Melyik szegényebb sorsu fiatal győzött versenyt költeni azon élénk urfivacsorákon, hol árral foly a franciaia-pezsug, melyből minden palaczk kiürítése ugyanannyi darab arany sárba dobása. És ki közelebb állván a földnéphez, látta an-

nak szegénységét s nyomorát, vajon érzett is volna kedvet az ily pazar időtöltésekhez? vajlon nem örömelebb áldozta volna így elvesztegethető filléreit embertársai nyomorának enyhítésére, hisz az élet perczei sze-lidebb és nemesb időtöltések közt is épp oly gyorsan eltelnek, mint az agarász lovak há-tán és a drága pengők mellett; a férfias időtöltést pedig megnyerhetjük gyalog va-dászva szemben a medvékkel s más vadak-kal, melyek próbára teszik a férfibátorsá-got, nem pedig szemben félénk nyulakkal egy szegény ember egész vagyonát felérő lovaknak tévén miattuk rokkantakká.

Nem vagyunk mi elfoglaltak az ilyenül aristocratikus kedvtelések ellenében; tudjuk, hogy a fénytűzés által oszlik szét a nagy vagyon a szegényebb rétegek közé, mely más különben halomra gyűlne; ismerjük a külföld aristocratáinak is hasonló kedvteléseit s nem is kelünk ki ellene, ha ez nem megy túl a határokon, ha senki sem pazé-rol többet mint a mennyit bevesz. De tár-sadalmunk roppant átalakuláson ment át, többé nem csak a nagy uradalmok hajta-nak. A gyárók, pénzület, kereskedelem, már nagyobb bevételekhez segít. És ez em-berek bár milliókkal rendelkeznak, nem pa-zarolják vagyonukat ily pusztá időtöltésekre. Ők gyűjtik a pénzt és fedezik abból a fő-urak kedvteléseit, s a kártyajáték végén előlépnak, beseprik a nagy uradalmokat és a haza embereké lesz ugyan, de nem azoké, kiknek neve a mult idők nagyságának s dicsőségének kedves emlékeivel áll össze-kötöttségben.

Nem akarunk a rohanó árnak ellene sze-gülni; meg nem változtathatjuk a társadalmi

rétégek azon gondolkodásmódját, melybe szü-letésük óta bele vannak merülve; de épen azért, mert ezen szokások a szegényebb sorsuak kedvéért változni nem fognak, leg-helyesebb, ha ezekben keressük azon elkü-lönződés okát, mely előtűnik társadalmi be-tegségnek tetszik.

Zováthy Gábor jól átlátta mindezt, és így nem is akara szerepet vinni. Egy esté-lyen vágyott ő csak jelen lenni, gróf Csil-láriné estélyén, s midőn azon családok által, hová őt Ozdy bemutatá, kellő szívelyességgel volt fogadva, nem kétkedett, társas kö-rükbe is meg lesz hiva és elfogadva.

Annai pénz eláttá magát, hogy sem a körök előtt ültözködési izlésével, sem a fiatal-ság előtt a kedvtelésektől visszatartzkodás-sal nem compromittálta barátját, ki őt e kö-rökben bemutatá. De csak rövid ideig szán-deközött itt játszani, Izidora hozta őt min-denekfelett ide, egy-két nyílt estélyen akart vele lenni s azzal visszavonulni magányába.

De megdöbbenve látta, hogy a napok telnek s a meghívás még sem érkezik; sőt tépő aggodalom emészté a miatt, hogyha gróf Hallaynéék a Cz...i kirándulásból az utolsó órában találának megérkezni, még ideje sem lesz magát Izidora előtt kimenteni.

Ugy is történt, a társaságnak egyrésze néhány nappal, de az előtte ismereteseb rész a táncszélyt előtt alig harmezhat órával érkezett vissza, sőt a fiatalok s köztük Vil-mos is még hátramaradtak.

Gábor többször megjelent gróf Hallayné előtermében. Most a grófnő, majd Izidora ültözködött, az ékszerészek, vendégek jöt-tek, mentek; látta, hogy be nem juthat dél-előtt, délután pedig még kevésbé remél-

lek között áll, melyeket a város már ezelőtt a gymnasium részére ajándéki nemes áldozatként átengedett volt.

Azon „Veres fogadó” még egy alkalommal ezelőtt eladónak vala téve, mikor is 6,000 frton megszerezhető leszen vala, de a mi akkor az illetők által az iskola részéről illő figyelemre nem vették-e? vagy pedig éppen észre nem vették? ezt ha tudnám se különböztetném meg; elég, hogy akkor a kínálkodó alkalom más vásáros kezére vitte a feltek, u. m. egy brassai egyén kezére. Ez jelenleg a „Veres fogadó” maga is eladónak tévén, a gymnasium igazgatósága megragadta a jó alkalmat s egyezkedő biztosokul kinevezvén egyik isk. gondnok Dónát József, Silvester Dávid, Jakó Ferencz, Nagy Sándor, Benedek Ignác és Jó Imre urakat, kik az eladónak az egyezkedést végrehajtsák; e bizottság el is járt feladatában s f. évi január 15-én az egyezmény megkötöttét oly értelemben, hogy a telek vásárára 8,200 osztrák értékű forint levén, abból az eladó a gymnasium irányában ajándékul a 200 at elengedvén, csak a 8,000 forintot kívánja megfizettetni; jöjjön még némelyek gyanítják, hogy az eladó így is 1,000 frt tiszta hasznót nyerne, mintha t. i. kéz alatt 7,000 frttal vásárolta volna. De e csak gyanu levén, annyival inkább nem szükséges számítani, mert szabad alku mellett övé az, a mit nyerhet; így is szerencse, hogy a telek az iskoláé lehet.

Azonban a 8,000 forintból az uttal semmi se fizettetik meg, hanem csak ezután részletekben, az utolsó részlet lefizetése idejéig levén 1864. oct. 1-je. A részletek lefizetését a bizottság az egyezmény szerint a kiszabott határidőkre szóló váltókkal biztosította az eladónak, mire is fel volt baltalmazva az isk. igazgatóságától.

E kérdésnél csak azon egy nehézség maradt fenn, hogy a fizetésre pénz nincs — éppen nincs — valóságos deficittel pedig a könyvrőlletlen természeti váltót elhallgattatni, s épp elenyészetté nem lehet. Hogy így három marokkal az iskolai igazgatóság vásárra elegyedni merészelt, ez a háromszéki birtokosság és nép adakozási buzgalma iránti kétségtelen bizalmat jelenti, mely magát a gymnasium létesítésekor oly fényes eredménnyel bizonyítja be. Meghatározatottat ugyanis, hogy egész Háromszék népe, szent és világi községei, osztályonként egyszerre kinevezett több rendbeli fiók-bizottságok által az áldozati adakozásokra megaláztatassanak, hogy azok akár kőspénzben, akár ígéretben egy közelebbi bizonyos időre adományait, akár illetőleg ajánlataikat megtegyék, közelebből csak az első részlet kifizetését kifolyó készletre levén sürgősebb szükség. A bizottságok már működéseiket meg is kezdték s a népet a mostani nyomasztó terhek, és természetlenség közötti adakoztatás felől nagyon helyesen azon kívánják meggyőzni és engesztelni, hogy ez csak az avar telek megvásárolhatása iránti véletlen kedvező alkalom feltűnésének kifolyása. Mert hogy a nép csaknem kimerült, tehetetlen az áldozatokra, az áll; de mindemellett is az a vidék javára s nemzet felvirágzására oly igen szükseges gymnasium nem csak megérdemli, sőt hatáson igényli, hogy a mit csak elszakaszthat a nép a szíve mellől, még falatját is megosztva azon gymnasium javára, gyarapodására s életére áldozza. Ügybarát.

Csongrádmegye. H.-M.-Vásárhely, febr. 6.

Mig a nagyvilágban egyik politikai hír agyonitja a másikat, addig nálunk dicsegetes dolgok történnek a népevelést s haladást illetőleg. Nevezetesen Garzó Imre tanár ur, ki october óta mint mathematica tanára működik a főgymnasiumban, nyilvános előadásokat tart a számtanból, a gymn. nagy teremében, hetenkint kétszer, szombat és vasárnap délután. Az előadások ez év elején kezdődtek s még eddig mindig számos hallgató volt jelen, különösen népiskolatanítók. Mennél több kitartást, s sikert óhajtuok e nemes törekvésnek, mely eddig legelső városunkban.

A vasárnapi iskolázatás eddig elég lanyhán állott, de mióta az egyházi előjáróság felszólította folytán, minden mester köteles insását iskolába küldeni, több tanulóknak üvünd s szorgalmasan gyakoroltatik.

Az önképző egyleti bál, mely január 15-én ment végbe, 78 frt 20 tiszta hasznót hozott, melynek fele 39 frt 10 kr, a gymn. önképző „Petőfi” társulat könyvtára részére, másik fele pedig a gymn. muzeum részére által adatott. Valóban dicsegetést érdemel a nevezett társulat, mely rövid fenállása óta ily szép sikert bir felmutatni, mint ezt az acaemiai estélyen tapasztaltuk, január 15-én a bált megelőzőleg. Bővebben nem szölok ez estélyről, hogy valakinek szerénységét meg ne sértsem; de általában újra kinyilatkoztatom, hogy a közönség, minden reményét feltölt mult a siker.

Egy idő óta nagyon gyakoriak nálunk a tűz-estetek. Így például febr. 2-án délelőtt is, délután is tűz volt más-más helyen. Ugyisze febr. 3-án is; azonban az erőlyes oltásnak sikerült elnyomni mindenütt a tüzet, úgy hogy a három helyen csak három ház égett le; ez azonban az erőlyes oltáson kívül a szélszemes időnek köszönhető. Sajnos dolog, hogy tűzoltó társulat nincs nálunk; mely leg-alább illő jutalomban részesítendő a tűzoltás körül buzgalkodókat, s ha ruhája el ég, a kárt megtérítendő az oltónak. Igaz ugyan, hogy a város 5 p frtot ad annak, ki a tűznél legelőbb megjelen, csak hogy hátha nem ez fejt ki legelőbb erélyt az oltás körül? Még egy szerencsétlen esetet írok meg, mely újabb példa arra, hogy a löfegyverrel vigyázva kell bánni. Egy uri ember vadászni ment f. hó 5-én, kocsin; a mint azonban egy nyúl szaladt el a kocsi előtt, ő kapja a puskát, hogy majd rá lő, azonban a kocsi megzökken s ezáltal a puskacső félrefordult s a golyó az előlűlő kocsi nyakába furdott. A szerencsétlen kocsi még az nap meghalt, hagyván maga után öt árva s egy nő kenyer kereső nélkül.

r. l.

KÜLÖNFÉLÉK.

— (Necrolog.) Alsó-Fejérvármegye főispánja Pogány György ur ömlőességét s testvérét — édes anyja Brenesán Rózália halála miatt — leverő bánat érte. Az üdvözült a francia első forradalom utáni hadjáratban egyik

kittűnő hős cs. kir. őrnagy Brenesán Jánosnak első feleségétől nagy-erősei gróf Tholdalagi Sárától 1791-ben született gyermeke volt; megalb folyó 1863 ik év január 29-én Temesvármegyében Páráczon, veje Fodor Péter ur birtokán, hová elhunyt leánya kis gyermekének nagyanyai gondozása hívta. Mindannyian, kik ismerni szerencsések valának, az üdvözültben a szívóságot, az általa fellelvelt s a haza szolgálatára átdott gyermekeiben boldogságot lelt jeles nőt, egy lelkes honleányt tisztelők. Az üdvözült nyugvó helye, jelenben elhunyt leánya mellett a temesvári sírkert. A család fájdalmát enyhítse tisztelőinek méltó részvéte. . . . i.

— A magyar ministerium kinevezése kérdéséről pesti lapok a kormányzettel azt sejtetik, miszerint egyelőre nem fog a ministerium kinevezetnii, hanem az uralkodás és országgyűlés közt kezdődnek el a kiegyenlített tárgyalások, hogy így a ministerialis kormányforma mellett vagy ellen a nemzet minden anticipálás nélkül nyilatkozhassék.

— Az erdélyi országgyűlés összehívása tekintetéből a „P. L.” szerint Erdély választókerületekre való felosztása oly módon fogva elrendeltetnii, hogy a földrajzi összefüggés elvének fontatása mellett is a választókerületek a nemzetiségek szerint alakíttassanak. Körülbelül minden 30,000 lélek választana egy képviselőt; ezen kívül a királyi hivatalosok száma sem lesz jelentéktelen.

— Diszkutált könyvek izletbesben előállításá végett helybeli könyvkötő Hancz György néhány száz forintra a legzebb diszponomatokat rendelte meg, hogy a közönség kíváncsatának megfelelhessen.

— A „L.” bécsi levelezője szerint, az erd. udv. kancellária a román congressus tartatását megengedte. A congressus helyét a kancellária nem tűzte ki, — alkalmast Balázsfalván lesz. E congressus programja igen egyszerű: a román kérvényekre kibocsátott legfelsőbb leirat elfogadása s határozat a közönső válaszfelirat iránt. E közönső irat tartalma s az e fölötti vitaközlásban lenne aztán a febr. 26-ka melletti manifestáció kifejezve — legalább azt remélik.

— Az „Oest. Ztg.” szerint a congressus Szebenben s folyó hó második felében lenne megtartandó.

POLITIKAI HÍREK.

ANGOLORSZÁG. London, febr. 9. Bizonyosnak mondják, hogy Anglia ragaszkodik Koburg hercegnek görög királyi jelöltetéséhez, dacára annak, hogy a herceg azt visszautasította. A brit kormány egyelőre oda fog miködni, hogy a görög nemzeti gyűlés semmisítse meg Alfréd herceg megválasztatását s Ernest herceget válassza királyiá. Akkor aztán kilátás lenne további diplomatiai egyezkedésekre.

A parlament folyó évi ülészeit febr. 5-én nyitotta meg a királyi biztos. A trónbeszéd első szakasza a valósi herceg és Alexandra dán hercegnő közt köntendő házasságot említi meg s a brit birodalom trónörököséhez méltó kiházasítást ajánlja a honatyák figyelmébe. Azután át a külpolitikára s itt különösen a görög kérdést emeli ki. Mitűn, így szól a trónbeszéd, Görögországban forradalom tört ki, melynek következtében trónja megürült, a görög nemzet legforróbb óhajátát fejezte ki, hogy ő felségének fia, Alfréd herceg fogadja el a görög koronát. E nem kért önkényes nyilatkozata az ő felsége s családja iránti jóakarathat, valamint a brit alkotmány elveinek és hatástanak méltánylása kellemes benyomást tett s ő felsége ezt mélyen érezte. De ő felsége koronájának kötelezettségei, továbbá más fontos szempontok, akadályozták ő felségét, hogy a görög nemzet egyhangú óhajtatásának megfelelhessen. Azonban reméli ő felsége, hogy azok az elvek, a melyek a választáskor irányt adtak, s a melyek azt eredményezték, hogy a görög nemzet szemét legelőször is Alfréd hgre fordítsa, oly uralkodó választására fogja őket vezetni, a kinek uralkodása alatt a görög királyság a belső jólét áldásainak s a más államokhoz való békés viszonyoknak fog örvendhetni, s ha a dolgok ily állapotában a hét sziget köztársasága azon jól megfontolt óhaját taláná kifejezni, hogy a görög királysággal egyesíttessék, ő felsége kész lesz megtenni a szükseges lépéseket, hogy az 1816-ki novemberi szerződés, a melynek alapján azon köztársaság újra szervezetetett s az angol korona védelme alá helyeztetett, revidáltassék. Ő felségének az idegen, hatalmakhoz való viszonya folytonosan békés és kielegítő. Ő felsége minden oly lépéstől tartózkodott, a mely az észak-amerikai barczoló felek közt folyó harcz megszüntetésére lett volna czélzóva, mert ő felsége eddig még nem volt azon nézetben, hogy bármely ilyen lépésnek eredménye lehetne. Ő felsége parancsából tudatunk kell öökkel, hogy a belgák királyával kereskedelmi és hajózási szerződést, s a részvénytársulatokra vonatkozó egyezségeket kötött. Meghagyta továbbá, hogy az Olasz-, Görögországra, Dániára s a japáni legújabb eseményekre vonatkozó okmányok elé terjesztessenek stb.

FRANCIAORSZÁG. Páris, febr. 7. A törvényhozó testnek három nap ülését vette igénybe az őt ellenzéki tag módosítványa feletti vitaközlés a feliratra vonatkozólag. Legelőbb Plichon szólott, a belpolitikát verén élve bonczkés alá. Belpolitikai helyzetünk, nyomond, két ellenkező vélemény jellemzi, a mely a kormány tetteinek oly ellenmondó alakot kölcsönöz. E két vélemény közül egyik szabadelvű, másik szabadelvellenes. Egyfelől törekvés ama tágas politika felé, a mely a császárságot az ország tényleges erejével gyámolítja, s alapján a közbiztonságot tenni törekszik. Másfelől az a szűkebb, kizárólagos, bizmatlan politika, a mely el akar különülni a hazától, és segédszerekkel akarja megoldani egy nagy nép társadalmi életének annyira bonyolult nehézségeit. E két politika eljeje a császár politikája, a második a belügyminister uré; ugylátszik pedig, hogy ez utóbbi irányozza a kormány legtöbb tetteit. Csak a minap magasztalta a császár a hazai ipar kittűnőségei előtt az angol szabadságot. Szavai fájlatják, hogy nem láthatja Franciaországban ugyanazon szabadságot, a melylyel Anglia bír, de látható bennök a remény, hogy eljö a pillanat, a midőn mi is élvezhetjük azt. S ime, ha e magasztól leszallunk, mit kell látnunk? Az egész sajtó létét a közigazgatási ha-

talom kényére bizva, a vitát mindenképp megnehezítve, a lapokat elnyomva, új lapoktól az engedélyt rendszeresen megtagadva, s legyőzhetlen akadályokat a létező lapok elterjesztésében. Nem kívánok én mértékelen szabadságot; az nem használja az országnak. En csak garantíák által környezett szabadságot óhajtok. Az ország meg van érve a sajtótörvényre; a törvény bátran és vesztély nélkül helyettesítheti az önkényt, és az 1819-i törvényhozás föléleszethető. De a jellemzem ellentét látható a vitaközlésnél is. Mit ér az oly törvényhozó-test, mely nem az ország hű kifejezése? De erre több feltétel kívántatik, főképp pedig teljes választási szabadság. S meg van-e ez? E föltételeknek elég van-e téve? A választói sorozatok nem elég szabatosak. A választók számának arányban kellene lenni a népességgel, a szerint növekedni és fogyni. Ez ugy is van mindenütt, kivéven Párisban, talán valami csoda által, az ellenkező áll. A népesség növekedett, a választók fogytak. Párisnak kapni kellett volna egy vagy két új képviselőt, s vesztett egyet. Ha minden képviselő a kormány mellett szavazna, ez a képviselőfogyás csodája alkalmasint nem fordulna elő. (Zaj) Hát az összeírás ösztöniséggel ment-e végre? Legtöbbyire oly befolyás alatt állott, a mely tökéletes tagadása a törvényhozás eszméjének. Meggátolai a független jelöltségek sikerét, s oly képviselőt választását, a kiket az ország kíván, s kegyelni olyakat, a kiket nem kíván, — ezen czelt látszanak követni. (Zúgás. — Némely közbeszólások után egyes képviselők és az elnök részéről, Plichon eként folytatja): Tagadom, hogy a kormány, a midőn így cselekszik, a törvény szerint járna el. Továbbá a közigazgatás megosztatni törekszik a nagy városokat, a nagy erőket, főképp a képviselő befolyását, hogy azt annál inkább hatalma alatt tartsa. (Zúgás.) Pedig nem ez erők, nem e befolyás-e mindig a mentő eszköz Franciaországban minden nagy társadalmi válság alkalmával? Ha a képviselő nem szabadon választott, hanem ugyszólván ráerőszakoltatott a választókra, nem lehet az országnak valódi képviselője, és a kormány elveszti a képviselői kormány jellemét. És biztosítva van-e a választási szabadság? A hivatalos kijelölések megférhetlenek az alkotmánnyal s komoly bajokat szülhetnek. A császár akarja a választási szabadságot; de miként járnak el a kormány ügynökei s élükön a belügyminister? Miként bának a közigazgatás a képviselőház azon kevés tagjaival, a kik némely kérdésben eltérnek a kormány politikájától? A nov. 24-i végzéssel a császár biztosítani kívánta a vitaközlést és a kormány tetteinek ellenőrzését. A képviselőház felett e felhívásra. Kimondá gondolatát, vitaközlött, és ma a belügyminister ellenséggé bának azokkal, a kik bármely pontban a kormány nézetétől eltérnek. (Zúgás és tagadás.) Egy szóval — végzé Plichon — kívánatos, hogy a kormány épp oly szabadelvű legyen tetteiben is mint szavaiban. A házban politikai ébredés szemléltető; és e véleménymozgalom liberalis és conservatív egyszersmind, conservatora a dynastiának és restauratora a közbiztonságnak. Az ország belefáradt a forradalmakba és az önkénybe. En azt kívánom, hogy a sajtó kivétessék a kormány egyeduratsága alól, és függjön csupán a törvénytől és a törvényesektől. Kívánom, hogy a választási szabadság szűnjék meg pusztá szó lenni. A császár mondá, hogy bátorítani kell az egyéni kezdeményezést: de az nem fog kifejezni, mig az ország szabadon nem mozgathat. A kormány mindaddig csak ideiglenes, a mig nem a közbizabszágon nyugszik, mint ingatlan alapon.

Utána Olivier emelt szót. Beszéde a külpolitikára s ebben különösen az olasz ügyben követett eljárásra volt intézve. Itt is az a kétszíniség tűnik fel, a mi a belpolitikában. Thouvenel szilárd és méltóságteljes sürgőnye után Drouyn de Lhuys ingadozó és határozatlan hangú sürgőnyeit látjuk felmerülni, a melyekben semmi sincs a világos kerekességgel kimondva, a mi nagy államhoz illik. Ha nem is fogadja el Drouyn de Lhuys nyíltan Ausztria és Spanyolország elveit, de feléjük hajlik, s megengedi elfogadtatásuk lehetőségét.

Favre Gyula a lengyelek mellett mondá távirati kivonatban már ismeretes beszédét. Picard a mexikoi hadjárat indokolhatatlanságát mutogatta.

Mindezekre Baroche és Billault minist. feleltek. Kimondták, hogy Franciaország nincs megérvé arra a szabadságra, a melyet az angolok élveznek. Hogy a mexikoi háboru a legigazságosabb, a minő a világon lehet stb. Végre a módosítványok nagy többséggel elvetettek.

A „Moniteur” mai száma a császárnak Pelissier tábornaghoz intézett levelét közli az algiri arabok földtulajdonosságát illetőleg. A császár azt írja, hogy ő nemcsak a francziák, hanem az araboknak is császára. Telepítvényesek és benschültek egyenlő joggal bírnak az ő védelmére. Az arabok vagyona tiszteletben tartandó s a császár megbizza Randon ministert, hogy senatusconsultumot terjesztson elő, a mely szerint az arab nemzetségek változatlan tulajdonosaivá nyilváníttatnak azon területeknek, a melyek birtokában és hagyományos élvezetében vannak.

Parlamenti körökben bizonyos tény gyanánt beszélték, hogy a császár e hó 6-án sürgőnyt kapott Uj Yorkból, a mely szerint az északi államok, bizonyos jogfentartás mellett a francia közbenjáratát elfogadnák.

OLASZORSZÁG. Turin, febr. 9. A képviselőházban Petrucci interpellált a lengyel felkelést illetőleg. A belügyminister kéri a házat, ne bocsátkozzék el vitába. A kormány nem bír kellő tudomással, hogy az eseményeket méltányolhassa; hanem a sz-petervári képviselőjének oly utasításokat adand, a melyek mindkét állam baráti érdekeinek kedveznek, a liberalis elvek megóvása mellett. Petrucci úgy vélekedik, hogy gyalázat volna Olaszországra nézve e vitát félrevetni, a midőn Francia-, Angol- és Svédország parlamentjei mindannyian rokonszenvi tanúságot követeltek Lengyelországra iránt. Crispi és Brofferio gyámolták Petruccit. Miceli sajnálkozik, hogy a ministerium meggátolja a népi érzelmek kinyilatkoztatását Lengyelország sorsa felett. Párisi okosságra int, a mely szükséges a külkérdésnél és a vitát veszélyesnek tartja. Giorgini és Lanza nyilatkoznak, hogy majoritás és minoritás hasonló kedvező érzelmeket táplálnak Lengyelországra nézve; csak hogy a többség elveti a vitát, mivel a parlament méltóságával nem tartja megférhetőnek azt, hogy oly szavazatot nyilvánítsan, a mely ugy

s eredménytelen lenne. A ház, nem tartván szükségesnek Petrucelli interpellációját szőnyegre hozni, napirendre tér.

NEMETORSZÁG. Berlin, febr. 10. Az alsóház mai ülésében a hadsereg illető törvényjavaslat terjesztetett elő.

Hírlik, hogy nyugati Poroszország egyes kerületei ostromállapotba helyeztetnek. Poroszországmagatartására nézve a lengyel ügyben, egyezmény kötött a petersvári udvarral.

Az urakháza tegnapi ülésében a felirati küldöttség jelentést tett a király általi fogadtatásáról. Ő felsége azt mondta, hogy jól esik szívének a loyális felirat őszbangzása a király érzelmeivel. A kormány feladata lesz, szilárdul megmaradni az elfoglalt állásponton, mindamellett hajlani oly békülékeny közeledésre, a mely Poroszország hatalmi állását szem előtt tartja.

A képviselőházban a napi díj-törvény került tanácskozás alá. Vincke roszalta, hogy egy miniszter sincs jelen az összes minisztérium által ellenjegyzett törvényjavaslat tárgyalásán s indítványozta a tanácskozás félbeszakítását s a miniszterek jelenlétének szükségességét az alkotmány 60. cikke értelmében. Az indítvány általános helyeslésre talált s az ülés elnapoltatott.

Koburg, febr. 8. A „Kob. Ztg.“ rövid átnézetét közli a görög királyjelöltségre vonatkozó tárgyalásoknak. A herceg négy feltételt tűzött ki: 1) a bajor uralkodó házzal való méltányos kiegyezést; 2) a gothai rendek beleegyezését; 3) Görögország anyagi erősítését és 4) német uralkodó hercegi állásának megtartását s a görög ügyeknek csak ideiglenes átvételét unokaöccsének bevezetéseig. A tárgyalásokat a hercegnek az a nyilatkozata fejezte be, hogy kedvező eredményre nincs kilátás.

OROSZ- és LENGYELORSZÁG. A lengyel forradalomról szóló táviratok:

Myslowitz, febr. 8. Czenstochau és a porosz határszél között minden pont a felkelők hatalmában van. Az állott orosz csapatokat Gleiwitzbe kísérték. A vasúti közlekedés Varsó és Breslau között helyre van állítva.

Szezakowa, febr. 9. A felkelés Olkusban hatalmasan gyarapodik. A Kurowski parancsnoksága alatt felkelők Lengyel- Dombrownánál állanak. Minden órán várható, hogy Langiewicz megtámadja Czenstochaut. A varsói vasúti igazgatásnak megígérték, hogy semmi rongálás nem fog történni, ha a vonatok a felkelők parancsára megállanak.

Benthen, febr. 8. Brinica hosszában százankint menekültek a fegyverképes parasztok ingóságokkal porosz területre. A nagy földbirtokosok lovakkal és élelmi szerekkel segítik a felkelőket.

Lemberg, febr. 10. Folyó hó 7-én orosz csapatok mentek Tomaszowból Zwierzyniec felé, s a Zamoyski kastélyt felgyújtották. Onnani elvonultokban 8-án ütköztek volt a felkelők utócsapatjával, a melynek nagyobb része a csataterén magadt, 20 felkelőt elfogtak. A felkelők visszahúzódtak és Kamianka mellett táboroznak. 8-án délután az oroszok elfoglalták Zawichost-ot. A felkelők Sandomir felé húzódtak, az oroszok utánok. Winiary és Słupce táján egy órai csatára keltek, a hol sok felkelő fogolyra lett.

Varsó, febr. 10. Maniukine tábornok Semiatieczynél 5,000-nyi felkelőt szétvert. A felkelők vesztesége 1000 emberre megy, az oroszoké 12, a kik közt 6 tiszt van. Az oroszok felégették Semiatieczynét.

A berlini „Nat. Ztg.“-nak írják Varsóból febr. 5-ről: A felkelőknek három jelentékenyebb gyűlötpontja van. A főgyűlékezési és szervezési pont, a mely eddig még a katonaság által nem támadtatott meg, Wonchocknál van a randomi kormányzószékben, s egyrésztől Suckodniowon túl terjed, a hol a királyi vasúthoz ágyugolyók készítésére használtat, s Opatowon át Sandomirra a lengyel határon, a hol a felkelők fegyvereiket szerzik. Ott szervezi Langiewicz tábornok a kényszerítve besorozott felkelőket rendes csapatokká. A másik gyűlékezési hely a lithvániai határ hosszában elterjedő vidék, Bialától nyugatra Luckowig, keletre Janowig, éppen a lithvániai határnál, s Wengrowig északon. A bialai és wengrowi hadállások megtámadtattak; a harc a felkelők kutyasávjával végződött. A harmadik gyűlékezési hely augstowi kormányzószék s itt felismerhető azon szándék, hogy Lithvániával összeköttetésbe jöjjenek. A kormány helyzete nagyon komolyan mondhatók. A felkelők mindenütt a hol megfordulnak, bármily kis csoportban legyenek, a nyilvános pénztárakat magukhoz veszik, nyugtákat hagyva hátra. Varsóból, daczára a szigorú felügyeletnek mennek összeesküdték a felkelőkhez, melyet adott esküjük folytán felhívtak. A felkelők összeköttetése hátramaradt családokkal élnek; a varsói urbölgyek egész csomag pecsételetlen leveleket hordoznak ki a városra; csak nyitott levelek bocsátatnak át a felkelők táborából.

Ujabbak. Berlin, febr. 10. A képviselőház mai ülésében a hadügyminiszter elterjesztette a katonáskodási póttörvényt. A honvédek első osztályának szolgálatideje négy, a másodiké öt év. A honvéd lovasság gyakorlati elmaradnak; a gyalogságé minden két évben 8—14 napig tartanak. A zászló alatt nem állók szabadon jöhetnek mehetnek és kivándorolhatnak. A szolgálatidő két év, ebből négy tartalékban. A tengerészet is rendezetni fog; a tengeri szolgálatra kötelezettek a kereskedő hajókról vételek. A hadügyminiszter a ház hazafias figyelmébe ajánlja az előterjesztelményt. Husz tagu bizottság kinevezése határozottatott.

Turin, febr. 9. A képviselőházban Mussolino kérdést tett az Elba sziget Franciaországnak leendő átengedéséről szállangó hír iránt. A külügyminiszter hazugságnak mondja az egészet.

London, febr. 10. Az alsóház tegnapi ülésében Seymour interpellációjára Palmerston azt válaszolta, hogy a görögök még eddig mind csak Alfred herceg megválasztásában ragaszkodnak. A görög követ ezt csak tegnap közölte Russel lorddal, a mi-

nek következtében aztán a trónbeszédnek megfelelő válasz lön azonnal Athenébe indítva. Koburg herceg határozottan visszautasította a jelöltséget. Hermessy kérdezte Palmerstontól, ígérte-e Ausztria a krími hádjárat alatt, hogy a szövetségesekkel tart, ha Lengyelország függetlensége ki fogna mondatni. Palmerston ismételve szerződés megszűnésével vádolta Oroszországot Lengyelország irányában s mégis megtagadta Angolország csatlakozását, a midőn 1851-ben Franciaország és Ausztria a lengyelek jogait képviselni akarták. Hermessy feliratot akart indítványozni a koronához Oroszországnak a szerződés megtagadására kényszerítése végett a példátlanul nyomott Lengyelország irányában. Az elnök megtiltja a vitakozást formahiány miatt.

Lemberg, febr. 11. Az oroszok tegnapelőtt kardcsapás nélkül bevonultak Sandomirba. A felkelők részint megfutottak, részint elbujtak. Azt beszélék, hogy a parasztok egyes felkelőket elfogtak és legyilkoltak.

Krakko, febr. 11. Hír szerint az oroszok Balmow mellett megverettek.

Berlin, febr. 11. A „Nordd. Ztg.“ írja: A lengyel események komolyak. Az izgatások nyugati Poroszországot nyugtalanítják. A felkelés célja Lengyelország helyreállítása s az idézett hírlap nem kételkedik, hogy a porosz kormány gyorsan és eldöntőleg fog fellépni s maguk a lengyelek is óhajtanák Poroszország beavatkozását, hogy a reménytelen harc mielőbb befejeztessék. Poroszországnak erkölcsi joga van a közvetítő szerep elvállására.

Gabonaár Kolozsvárt Febr. 12-én 1862.

(Bécsi mérlege osztrák értékben.)

Tisztbúza 3 ft 30 kr. Elegybúza 2 ft 60 kr. Rozs 1 ft 80 kr. Árpa — ft — kr. Zab 1 ft — kr. Török-búza 1 ft 50 kr. Pityóka 1 ft — kr. Marhabús 14 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Februarius 13-án: Nemzeti kölesön 81.90, 5% Metalliques 76.—. Bank-részvény 816.—. Hitel-részvény 224.50. Váltó Londonra 115.50. Ezüst 114.75. Arany 5.53 1/2.

Februarius 11-én: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 74.75. Erdélyi 72.50.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS. HIRDETÉS.

Sz. 517. 1863.

Kolozsvár sz. kir. város Pálinka korcsomárlási joga a tanács és v. esk. közönség által szerkesztett s a felséges királyi főkörmányszéknek idei február hó 4-ről 4611 szám alatt intézvénye szerint megerősítést nyert közzétételével 1863 év április 1-től 1866-ki martius utolsó napjáig terjedő három évre közárverés útján haszonbérbe egy vagy több, egyik a másikáért jótállási kötelezettséget elvállaló vállalkozóknak kiadandó levén, a nyilvános árverezés folyó 1863-ik év március 9-én délutáni 9 órakor a város gyűlési termében meg fog kezdetni; a szerződés terve előre is a város szonokánál megtekinthető; a felkiálási ár 30000 ft. o. ért. van megállítva; a vállalkozni kívánók kötelesek a felkiálási összeg 10% mint bánatpénzt készpénzben, állam- vagy a város nevére szóló passiv kötelezvényben az árverező bizottmányának előre mielőtt az árverezéshez hozzá szólnának letenni; e mellett köteles a vállalkozó a haszonbér biztosítására megkivántató s az iri haszonbér értékét egyszerűen megűt, hiteles zálogot tanúsít előre is az árverező bizottmánynak megvizsgálás, és annak elbátározása végett, ha a vállalkozni kívánó a reá leendő leveretés esetében képes leendő a városnak kellő biztosítást nyújtani, s annál fogva az árveréshez hozzászólhat-e, vagy nem? bemutatni, — a haszonbéri szerződvény a leg-többet ígérőre nézve, az ígért megtörténtével s az árverezési jegyzőkönyv aláírásával azonnal, de a városra csak a felséges királyi főkörmányszék jóváhagyása után válik kötelezővé. Mi is minden vállalkozni kívánóknak ezennel hírül adatk.

A kolozsvári tanács esküdt közönségének 1863 február 7-én tartott üléséből.

HEM HIVATALOS.

(766)

MAINZI Drescher és Fischer

(7—7)

valódi **RETEK-CZUKORKÁINK** egyedüli raktára Kolozsvárt Karvázy József fűszerkereskedésében, és **WOLFF J.** gyógyszerüzében.

Ezen czukorkák, melyek már évek óta egész Németországban a legnagyobb sikerrel használtattak és mint a legjobb szer a köhögés és mell-fájás ellen elismertetvén, annál inkább ajánlható, mivel a fennebbi gyárosok jelenleg sokkal jobbitott retek-czukorkáink hatásáról jót állanak.

Árai:

RETTIC-BONBONS
von C. Drescher & Fischer
O. MAINZ

1 val. csomag 35 kr

1 lat 8 kr.

Valódiában kapható még: **Tordán WOLF GABOR** gyógyszerész urnál, és **Enyeden WINKLER JÁNOS** ur fűszer, anyag és festék kereskedésében, és **TRAJANOVITS EDE** gyógyszerész urnál.

Kolozsvárt, az óvárban a 200-ik számú háznál egy jól elrendezett **Biliárd** minden hozzátartozókkal együtt eladó. **Ára 280 ft.**

(33) (2—3)

Nyomatott az ev. ref. fűtada betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

(36)

14/2 1863.

(1—6)

A marha dög ellen mint jeles óvszer ajánlatlik:

A KORNEUBURGI MARIA-POR.

Lovak, szarvas-marhák, és juhok számára.

KORNEUBURGER-VIEHPULVER FÜRPFERDE, HORNVIEH, UND SCHAF.

Ezen, mint az 1862-ik londoni, apárisi, müncheni és bécsi éremekkel, az angol királyné és porosz király ő felségeik lovászataikban, az illető főlovász-mesterei hivatalok által nyert becseljes elismerés következtében a legjobb eredményel alkalmazott jeles szer mindig előnyösen alkalmazható:

A lovaknál a puffadások, tulerhelések, gyomorszorulások és étvágy-bíány ellen, valamint segíti a lovakat jó vérbé s tüzbe tartani.

A szarvasmarhákban a vértolulási bajok és felpuffadásoknál, ellenszél, a gyenge és rozsz tejelésnél, midőn ezáltal a tej szembetűnőleg megjavul. — Továbbá tud-bajoknál, valamint a borjúzás alatt a teheneknél, ezen szer alkalmaz-

zása igen hasznos; gyenge borjúk ezáltal szemlátomást épülnek.

A juhoknál a hágtási és minden altesti bajokban, melyek tehetetlenséget idéznek elő.

TOVÁBBÁ:

VIRÁGGYANTA (BLÜTHENHARZ)

a háziállatok terméketlensége ellen,

KAPHATÓ VALÓDI MINŐSÉGBEN:

Kolozsvárt: **WOLFF J.** gyógyszerész; **Szebenben: Zóhrer F.**; **Dézsen: Krémer Samu**; **Nagybányán: Popp S.**; **Szász-Régenben: Dietrich Wachner**; **Tordán: Wolff Gábor és Welits G.** gyógyszerüzében. **Naggyenyeden: Trajánovits Ede** gyógyszerész urnál.

KÉSZPÉNZRE

utasítatnak föld- és gyár-birtokok, ipar-vállalkozók, községek, testületek és magánosok, kik nagyon elfogadható feltételek mellett folyó-tőkéket kívánnak felvenni kellő biztosítások mellett.

Közelebbi felvilágosítással szolgál bérmentes megkeresésekre:

Henri Frimont és Angeli Edler József
Bécsben, Péterter, Wandl szálloda, 149 ajtó szám.
(37) (1—4)

STEIN JÁNOS

erdélyi muzeum-egyleti könyvtárúsnál kaphatók:

Oláh Judith. Történeti regény egy kötetben. Irta Dózsa Dániel. Ára 1 ft. 20 kr.

A magyar kényurak. Regény az Anjou-királyok korából. Irta Józsika Miklós. 4 kötet. Ára 4 ft.